

Антиядрен урок 2

Как скача цената на АЕЦ

От първия ни урок научихме, че ядрените проекти никога не биват завършени в график – напротив – обикновено срокът е поне удвоен спрямо обещания преди началото на строителството. Още по-интересно е да се проследи как скача цената на АЕЦ от началото на проектите до пускането им. Няма да е нескромно да се каже, че цената обикновено скача трикратно.

Цената за реализиране на проектите за ядрени централи

Когато правителството на Симеон Сакскобургготски обяви намеренията си да възобнови проекта АЕЦ “Белене” малко след началото на управлението си, се говореше, че в проекта са наляти вече над милиард еврои са необходими още толкова за довършването му. Правителството на тройната коалиция държеше на тезата от 2005-2007, че цената ще бъде около 4 млрд. евро. Никой откровен анализатор не беше съгласен, с която и да било от тези оценки. Който е ходил на площадката на “Белене” преди 2007 е виждал отлично развалината, в която се беше превърнало построеното. Още тогава беше ясно, че тя не може да се дострои, а трябва да се бутне и изгражда на ново. Въпреки това хората стоящи зад проекта не спираха да повтарят, че всичко е в отлично състояние. Оценките на анализаторите варираха между 10,3 до почти 12 милиарда евро в зависимост от това дали се смята допълнителната електропреносна мрежа, която трябваше да се изгради.

Обещанията за евтин ток няма как да се сбъднат при такава цена, ако няма държавни дотации. Какъв е смисълът от нещо, което се представя за евтино, но всъщност източва пари през данъците, които трябва да осигуряват по-добър живот и по-стабилна държава за гражданите?

Покачването на цената не е само български синдром. Изграждането на АЕЦ “Темелин” в Чехия започва през 1985 г. и завършва през 2000 г., след като датата за завършването му е променяна 5 пъти. Цената стартира от 20 млрд. чешки крони и завършва на 100 млрд. – петкратно увеличение. Ще кажете, че това е било точно по време на промените в Чехия. Да, но никой не е застрахован от промени – смяната на правителства може да бъде също достатъчно непредвидим фактор за такива проекти. А най-резките скокове на цената на АЕЦ “Темелин” са след средата и от края на проекта.

Примерите са толкова, колкото и ядрените проекти през последните четири десетилетия.

Скритата цена за управление на ядрените отпадъци

Ядрените отпадъци изискват съхранение от поне 100 000 години. Това е по-дълго от цялата история на човечеството като вид и като период надхвърля поне петнайсет пъти най-старото построено и запазено нещо от човека. Складирането на ядрени отпадъци за толкова дълго време има своята цена и тя ще легне върху бъдещите поколения, превъзхождайки многократно всякакви икономии, които ние сме имали чрез цената на ползваната енергия.

Цената на ядрените инциденти – малки и големи

Продължават споровете за цената на катастрофите в Чернобил и Фукушима. За Чернобил оценките сочат над 400 млрд. щатски долара. Още в първите месеци след Фукушима се смяташе, че цената на инцидента е над 200 млрд. евро – цифра, която продължава да расте.

Малките инциденти също не са никак евтини. Подземното хранилище за средно и слабо радиоактивни отпадъци Ассе -2 в Германия е подземен солник и склад за тези отпадъци от 70-те години на 20 век. Оказва се, че има течове, които замърсяват почвените води. Само проверката на проблема – отваряне и влизане в хранилището – са стрували милиард евро, а над 2.5 млрд. евро са изхарчени до момента за овладяване на проблема без успех.

Други финансови аспекти

Просрочването на ядрените проекти също има своята цена. Замразяването на средства за десет и повече години означава, че този капитал е пропилян, вместо да се използва за други проекти. Повече за това кой поема цената при ядрени инциденти ще говорим в урока за сигурността, но тук само ще отбележим две неща:

- никой не застрахова ядрени централи – защо, ако са толкова сигурни?
- ядрената енергетика е почти освободена от задължение да изплаща компенсации при инциденти – всички компенсации се покриват с обществени средства, ако изобщо се покриват; в повечето случаи негативите остават за сметка на засегнатите.